

REGU § 45 OECD-projekt, öars ekonomi och reformdesign

Ärendenummer: RS 2024/1283

Regionalt utvecklingsutskotts förslag till regionstyrelsen

- Återrapporteringen godkänns och projektet avslutas.

Sammanfattning

Projektet "Improving the quality of multi-level governance and strengthening the resilience of island economies of Croatia, Greece, and Sweden" är i och med lanseringen av projektets slutrapport den 26 februari 2026 avslutat.

Återrapporteringen redovisar projektets utfall med avseende på händelser, leveranser, måluppfyllelse, budgetutfall för Region Gotlands del.

Projektet har haft en finansiering från EU-kommissionens DG REFORM (nu kallad SG Reform) under perioden september 2023 till december 2025 för att kontraktera OECD som utförare. Mottagare är nationell nivå i Grekland, Kroatien och Sverige, samt berörda regionala och lokala myndigheter i respektive land.

I Sverige har Landsbygds- och infrastrukturdepartementet, Region Gotland och Öckerö kommun ingått.

Viktiga händelser i projektet

Projektet har omfattat datainsamling, studiebesök och intervjuer, workshops, erfarenhetsutbyten med övriga projektpartners i Grekland och Kroatien, framtagande av en gemensam slutlig rapport med analys och landspecifika verktyg. Projektet har även omfattat kontakter och relationsbygge med andra organisationer, kommunikation och kunskapsdelning.

Projektet startade med **kick-off-möte**, den 2 oktober 2023 och avslutades formellt med ett **slutseminarium och lansering av projekts slutrapport** den 26 februari 2026. Viktiga händelser har löpande återrapporterats på regionalt utvecklingsutskott och regionstyrelsen sedan projektstarten.

Viktiga leveranser och måluppfyllelse

Leveranser

Projektets främsta leveranser för Sveriges del är:

- Slutrapport för hela projektet: Classifying Island Economies: Policy Pathways Beyond the Shoreline (OECD 2026).
- Landspecifikt verktyg för Sverige: Toolkit Island Proofing (OECD 2025).

- Country Report: Sweden (OECD 2025) med handlingsplan för Sverige.

Samtliga leveranser finns tillgängliga på projektets webbsida: Öars hållbara utveckling och flernivåsamverkan | Region Gotland

Nyckelbudskap till Sverige

- **Integrera öar som särskilda territorier i nationell och regional politik:** Öar bör uttryckligen erkännas i Sveriges regionala utvecklings-, transport- och klimatråmverk som en särskild territoriell kategori.
- **Bygg upp en robust evidensbas:** Upprätta ett ramverk för ö-data med nationell samordning.
- **Utforma verktyg som tar hänsyn till öar:** konsekvensbedömning för ö-samhällen, så att alla lagstiftnings- och budgetförslag som påverkar transport-, bostads-, digital- eller miljöpolitiken uttryckligen utvärderar konsekvenserna för öar innan de antas.
- **Koppla samman styrningsnivåer och stärk institutionell kapacitet:** Skapa en nationell samordningsenhet för öar på Regeringskansliet för samstämmighet, sammankalla ministerier och stödja ö-kommuner genom riktad kapacitetsuppbyggnad.
- **Lärande genom samarbete och kontinuerlig förbättring:** ett årligt Ö-Forum som samlar nationella myndigheter, Region Gotland, skärgårdskommuner, akademien och civilsamhället för att granska resultaten och gemensamt utforma kontinuerliga förbättringar

OECD föreslår i slutrapporten 10 övergripande rekommendationer för samtliga projektpartners (Grekland, Kroatien och Sverige). OECD har även tagit fram en handlingsplan för Sverige med 22 aktivitetsförslag till svensk nationell nivå och 10 aktivitetsförslag vardera till Region Gotland och Öckerö kommun.

Måluppfyllelse och nyttor

Projektet har haft följande mål:

Lång sikt

- Förbättrat system för flernivåstyrelse för ö-utveckling.
- Förbättrad framsynhet, motståndskraft och ekonomiska resultat på öar i de tre mottagarländerna.

Kort sikt

- Framtagande av rekommendationer och utkast till handlingsplaner för öars socioekonomiska utveckling och flernivåstyrelse som utarbetats och antagits i nationella eller i regionala eller i lokala strategier, eller i samtliga tre, i de tre mottagarländerna.

Projektet har resulterat i konkreta rekommendationer, handlingsplaner och ett ö-säkringsverktyg för Sveriges del. Genom projektet har Regeringskansliet erhållit kunskaper om insularitet och öarnas särdrag som de inte tidigare har haft. Öckerö kommun och Region Gotland har erhållit en sammanhållen analys av sina utvecklingsförutsättningar, som kan vara av nytta även för andra svenska kommuner med bebodda öar utan broförbindelser till fastlandet.

Projektet har medfört ökade kontakter med Tillväxtverket, som även har varit en viktig aktör i projektet. Det har även etablerats ett samarbete med andra svenska regioner och med Skärgårdarnas riksförbund. Internationellt har projektet medfört stärkta kontakter och erfarenhetsutbyten med främst Grekland och Kroatien, men även med intressenter såsom CPMR och Island Policy Unit for the Scottish Government.

Gotland har stärkt sin synlighet i internationella sammanhang där insularitet är ett diskussionsämne.

Projektet har medfört nyttor i Region Gotlands arbete med remissvar till delbetänkandet i SVESAM och i dialogen med utredningen, samt i inspel till EU-kommissionens arbete med att ta fram en ö-strategi.

Projektmålen på kort sikt är uppnådda, men verkställandet återstår.

Avseende de långsiktiga målen har projektet genom nya kontakter och kunskaper hos externa aktörer på nationell nivå lagt en grund för förbättrat flernivåstyre. EU-kommissionen har intresse av att följa upp i dialog med mottagarna vad slags initiativ man valt att gå vidare med för att påverka sitt reformarbete och hur vi använt det framtagna verktyget för ö-säkring för eget bruk eller tillsammans med andra myndigheter.

Budget och budgetutfall för genomförande

Regiondirektören beslutade på delegation av regionstyrelsen den 24 maj 2023 att finansiera Gotlands deltagande i projektet med 1,4 miljoner kronor från näringslivsinslaget. Totalt sett har projektet arbetat upp kostnader motsvarande 1 354 315 kronor, vilket motsvarar ett överskott på 45 685 kronor.

Ärendets behandling under mötet

Ärendet föredras av Roland Engkvist, strateg, regionstyrelseförvaltningen.

Ordförande ställer proposition på regionstyrelseförvaltningens förslag och finner att det bifalls.

Beslutsunderlag

Regionstyrelseförvaltningens tjänsteskrivelse 2026-03-30